HALKEVİ TARAFINDAN
Onbeş günde bir çıkarılır

Kuruluş tarihi
25 İkinciteşrin 1933

EDİRNEDE

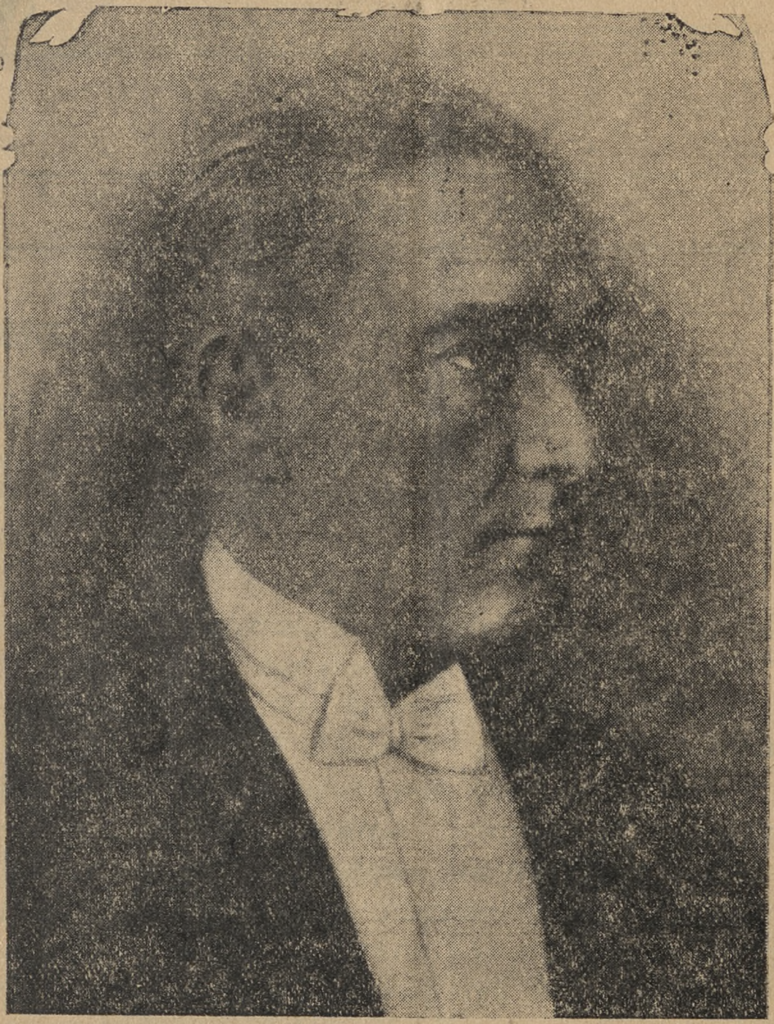
SAYI : 1
YIL : 1

İdare yeri :
Edirne Halkevi

25 İkinciteşrin 1933

— **Satış yeri :** *Edirne Meriç kitaphanesi* —

İÇİNDEKİLER

Görüşte , sezişte ve atılışta bize dirlik, düzenlik veren ve ünlü varlığımızı eşsiz dehasiyle temsil eden *Ulu Başbuğmuz Gazi Mustafa Kemâl Hazretleri*

GÖK

Edirne

Sayı : 1 25 İkinciteşrin 1933 Yıl : 1

MAKSADIMIZ

Her ilk çıkan kitap, mecmua ve gazetenin başında onların niçin çıkarıldıklarını bildiren ifadeler bulunur. Bizde bu güzel yolu terk etmemek için maksadımızı üç beş kelime ile sevimli ve değerli okuyucularımıza anlatmak istiyoruz :

Millî tarihimizin kaydetmediği emsalsiz bir inkilâp içindeyiz. Bu inkilâp bir (zümre) veya bir (sınıf) tarafından değil, bütün halk tarafından yürütülmektedir. Bu hareket, millî hâkimiyet esasına dayanan bütün bu memleket işi olduğuna göre (halk tabakası) , (münevverler tabakası) diye düne kadar ayrı ayrı şeylerden sayılan iki zümreye bu inkilâbın her türlü şiarını içirmek ve benimsetmek zarureti mevcuttur. Bunu hakkıyle yapabilmek ve halkımıza , kısa bir zamanda cihan milletleri arasındaki yerini aldırabilmek için - tavsif caizse - asansör vazifesi görecek , halk tabakasına karışacak onlarla başbaşa ve ' gönül gönüle verip kaynaştıktan sonra müşterek düşünceler, müşterek görüşler ve müşterek inanışlarla kendisini yükseltmeye çalışacak bir mecmua çıkarmağa karar verdik.

Hâlkevleri milletin hars ve kültür hayatına dirlik ve düzenlik vermek için kurulmuştur. Halka dirlik ve düzenlik vermek için onun – fert ve cemiyet halinde (yaşama ve çalışma yolları) nı ışıldatmak lâzımdır. Mektepçilikten başlayarak talebelik, hocalık, esnaflık, tüccarlık, çiftçilik ve işçilik gibi – kadın Erkek farkı da gütmeksizin - her sahadaki hayat ve hareketlerine karışarak ona muntazaman en güzel i , en sağlam ı , en doğru yu ve en kestirme olan ı göstermek, Türkiye cümhuriyetini idare eden ve tarihin binde bir yarattığı . onu da bahtiyar Türk mllee-

tine armağan ettiği en büyük Türk çocuğunun işaretlediği hedefe yürülmek lâzımdır. Edirne Halkevi tarafından çıkarılan mecmuamız bu vazifeleri yapmağa çalışacak ve bu ülküyü anlamış ve benimsemiş olanları çevresine toplayacaktır. maksadımızı kavrayan arkadaşlarımızın her yandan yardımlarını dileriz.

Altıok

Köylü köşesi :

Köy Kooperatifleri

Daha ilk insanlar kendilerini vahşî hayvanlardan korumak için toplu yaşamışlar ve eksiklerini tamamlamak için « birlik » ler meydana getirmişlerdir.

Eski devirlerde ve daha « Asurîler » le « Babil » liler zamanında insanlar bir araya gelmek suretile köprüler yapmışlar ve kurak yerlere kanallar açarak su getirmişlerdir. Yapılan bu işler, araştırılacak olursa, insanların bu işlerde müşterek faydaları olduğu görülür. Meselâ, muharebeler bile böyle müşterek bir menfaatin doğurduğu bir birleşmenin eseridir. Onu yapanlar, ayni faydalar ve ayni dilekler için bir araya gelerek « birlik»ler ve « kuvvet » ler meydana getirmişlerdir.

Toplu yaşamak ve birleşmek işlerine yalnız insanlarda değil, hayvanlarda da rastlanmaktadır ve bunların misallerini, hemen her gün her yerde bulmak mümkündür. demek oluyor ki « birlik » hayatı, Âdem oğlunun tarihi kadar eski bir tarihe maliktir.

İnsanları beraber yaşamağa ve birleşmeğe sürükleyen sebepler , ihtiyaçlardır. Tek insan, ne kadar güçlü olursa olsun, hiç insandır. İhtiyaçları temin etmek için yapılan birlikler ise, insanlara dileklerine daha kolay ve daha kestirme yollardan varmak imkânını vermişlerdir. Eski insanlar hayatlarını korumak ve kurtarmak ve daha kolay yaşamak için birleşirlerdi.. Bu günkü insanlar da ayni şeyler için birlikler meydana getiriyorlar..

Medenî insanlar, hayat denilen bu ağır yükü « tek insan » ın yalnız başına taşıyamayacağını daha eyi takdir ettikleri için bundan yüz sene kadar evvel yaşayışları, kazançları, san'atları ve menfaatleri bir olanlar arasında birer « birleşme » , yâni « kooperasyon » yapmışlardır. Meselâ : işçiler, bakkallar, sütçüler, ekmekçiler, kasaplar, çifçiler v. s. toplanarak aralarında birer birlik yapmışlar ve yüzlerce ve binlerce kişilik şirketler meydana getirmişlerdir. Böylelikle medenî insanlar, eski insanlarda gördüğümüz birleşme işinin zamana uygun ve medenî şekillerini bulmuşlardır..

Bu gün bu birleşmelerin en büyük gayesi , onu meydana getiren ortaklara daha ucuz, daha dürüst, daha temiz ve daha güzel bir hayat temin etmektir . Bu birleşmelere bilgi dilinde (kooperatif) diyoruz. Kooperatif, alış, veriş ve geçinme hayatının doğurduğu büyük bir inkılâbın eseridir. Ancak bu sayededir ki, insanlar hayatı bir az daha ucuzlatarak bir az daha mes'ut ve bahtiyar olmanın yolunu bulmuşlar ve görünür, görünmez felâketlere karşı tetbir almışlardır. Kooperatifler, yukarıda dediğimiz gibi, yaşayışları, duyguları, san'atları, menfaatleri ve vaziyetleri biri birine uygun veya yakın insanların birleşmesi demektir. Esasen bütün bu hususlarda birbirinden ayrı olan insanlar, kabil değil bir araya gelemezler.

Öyle ise köylüleri ve çifçileri misâl alalım :

Köy halkı , nerede olursa olsun, çifçilikle geçinir . Bunların yaşayışları arasında bir fark yoktur. menfaatleri hep birdir veya biribirine yakındır. Her çifçinin gayesi, toprağını güzelce ve zamanında işleyerek ondan eyi ve bereketli bir mahsul almak; eyi hayvanlar yetiştirmek; para kazanmak; yaşamak ve geçinmek.. Ve devlete olan borcunu ödeyerek çoluk, çocuğuyla mes'ut bir ömür sürmekten ibarettir. Binaenaleyh bu dilekler hemen her çifçi için birdir . Bunun için bu insanları bir araya getirerek bir kooperatif yapmak mümkündür. Böyle bir birleşme, bir köyde ve çifçiler arasında yapılacağı için ona : « köy çifçi kooperatifi » deyebiliriz.

Bu namda kurulacak olan bir kooperatiften köylü ve çifçi ne bekleyecektir ? Bunun köylüye ne faidesi olabilir?. Bunu kurmakta köylünün ne menfaatı vardır ?.

— Sahifeyi çeviriniz —

Öyleya .. yapacağımız her şey için daha evvelden düşünmeğe ve iyice düşünmeğe mecburuz. Türk artık gözünü açtı. Bizi uyutmak isteyenleri, biz ebediyyen uyutmuş bulunuyoruz. Şimdi yeni bir vatan ve yeni bir hayat kuruyoruz. Binaenaleyh, yapacağımız en ufak bir iş için daha evvelden düşünmek mecburiyetindeyiz. Bu isten gaye ve maksat nedir ? Bu işin bize faydası varmıdır ?

Evet. Bunları düşüneceğiz ve cevap vereceğiz :

Kooperatif mademki bir topluluktur. O bir kuvvettir . Bu kuvvet köyde kurulmuş bir şirket halinde köylüye şunları yapacaktır :

1 - İhtiyacı olanlara ödünç para verecek ve köylüyü faizçıların elinden kurtaracak.

2 - Çifçiye zıraat makineleri ve ziraat âletleri temin edecek..

3 - Köylüyü, malını yok bahasına satmaktan kurtaracak .

4 - Köylerde, çifçilere ihtiyacı olan şeyleri satan satış mağazaları açacak.

5 - Harman zamanı, köylünün sıkışık zamanıdır. Böyle zamanlarda köylünün imdadına koşacak.

6 - köylüye ziraat ve hayvanat mahsülleri hakkında bilgi verecek.

7 - Köylerde ekinlere, hayvanlara ve hattâ insanlara yapışacak olan bulaşık ve tehlikeli hastalıkları anlatarak bunlardan nasıl korunmak lâzımgeldiğini öğretecek.

9 - iycabında köylüye tohumluk dağıtacak..

Bir köy kooperatifinin yapacağı şeyler böylece hulâsa edilebilir. Bunlar üzerinde bir az düşünerek durulacak olursa köylü için bu gibi şirketlerin ne demek olduğu hemen takdir edilir.

Geleck yazımızda bu maddeleri birer, birer anlatarak bir köy kooperatifinin nasıl kurulabileceğini yazacağız.

M. Ş.

İyi yürekli köylü kardeşlere :

Elinize aldığınız bu (Altıok) sizin için çıkıyor. Her on beş günde bir size bunun yenisi gelecektir.

Altıok sizin en temiz ve doğru sözlü , bilgili bir dostunuzdur. Sizinle beraber tarlanıza gidebilir; evinizde oturabilir.. Kahvehanede yanınızda bulunabilir.. Ve siz isteğiniz vakit bununla konuşabilirsiniz. Bunda asık surat, çatık kaş yoktur.. Her vakit tatlı; her vakit size dost ve size candan öğütler vericidir.

Bu, en iyi çiftçiliği bilir.. En çabuk ve temiz kazanma yollarını bilir.. En sağlam yaşamayı bilir.. En tatlı dirliği bilir.. Kimleri sevmek, kimleri saymak, kime ne yapmak gerektir; bunları bilir. Türkiyeyi bilir.. Dünyayı bilir. Bu günü bilir, dünü bilir ve yarını bilir. Nelerden kurtulduk; nasıl kurtulduk; daha ne olacağız ve neler yapacağız ? nasıl yapacağız ?. Bunları da bilir ve size hep işte bunları anlatır... Dil sizin dilinize uygundur; bu dil sizin içinizden çıkmadır. Gönlü de sizin gönlünüze uygundur. Bunun yüreği de sizin iyiliğiniz için çarpıyor..

Çünkü sevgili köylü ! 28 gün evvel bir bayram yaptık; büyük Türkiyenin Cumhuriyet bayramı. Şimdi bir şenlik yapıyoruz : Güzel Edirnenin Kurtuluş şenliği ... Bunlar senin emeğinle

— Sahifeyi çeviriniz —

senin kanını, canını, malını büyüklerin ve bir En Büyüğün gösterdiği yolda akıtmanla kazanıldı. Türkiye şimdi de kazanç yolunda, yaşama yolunda dünyanın üstüne çıkmak, başkalarını geride bırakmak, herşeyde başka budunların önüne düşmek istiyor.. Bu da yine senin emeğinle, senin koşmanla, senin yükselmenle olacak. Ve sen de bilirsin ki yükselmenin, ileri gitmenin yolu bilgili ve bir olmaktadır. Sen birliğe hep uydun ve uyuyorsun .. Onun için yokluktan varlık çıkardın .. Bütün zorlukları yendin . . Bütün düşmanlarına " pes„ dedirdin . . Şimdi de bilgini ve kazancını artıracaksın . . Bizi kurtaran büyük Gazi demiştir ki " Askerî zaferlerimizle mağrur olmıyalım . . Yeni ilim ve iktisat zaferlerine hazırlanalım . „ Sen Gazi'nin ne kadar doğru ve ne kadar eyi sözlü olduğunu bilirsin. Görüyor musun ; o hepimize bilgi ve kazancımızı artırmamızı buyuruyor. Bunda da başka budunların üstüne çıkmamızı istiyor . . Halbuki başka budunlar hep okuyorlar yeni yeni bir çok şeyler buluyorlar . . Biz okumazsak kazancımız geride kalır . . Gücümüz azalır . . Yaşamamız ileri gidemez . . Dirliğimiz bozulur . . Bunun için biz bilgi yolunda da onlardan ileri olacağız ; onların bulamadığını bulacağız . . Zaten bizim beyimiz onlarınkinden daha zorludur . . Çok okursak onları kendimize imrendirecek kadar , onlara hocalık edecek kadar ileri gidebiliriz. Bunun için hepimize de hep okumak , okumak , gerekiyor ... C u m a günü kahvende otururken, iş günü tarlanda biraz dinlenirken , akşamları evinde çocuklarınla konuşurken, odanda birkaç dostla birleşmiş eğlenirken biraz da okuyacaksın . . Biraz da öğreneceksin . . Biraz da kitapla, gazete ile konuşacaksın. Bu, sana hem tatlı bir arkadaşlık yapacak; senin gözünü , gönlünü açacak: seni eğlendirecek . . Hem de seni bilgili yapacak , sen görmediğin, işitmediğin şeyleri göreceksin ...

Ancak senden şunu da dileyelim : Sen bunu yapmakta yalnız da kalma . . okuduğunu başkalarına da dinlet . . Okurken yanında kimse bulunmazsa bunu sonra bilmeyenlere anlatmayı unutma ve başkalarını da okumak okumak için öğütle. Çünkü kurtuluş savaşında nasıl hep bir olduk, beraber çalıştık ve kazandısak bilgi yolunda da hep beraber çalışacağız; beraber kazanacağız ve budunca, topça ilerleyeceğiz.

Bunu böyle tanıdıktan sonra sen dilersen okuyacak birçok şeyler bulunsun . . Fakat işte A l t ı o k . . Seni aramak zorluğuna da koşmadan sana geliyor. A l t ı o k'u oku . Boş vaktın kalırsa başka bulduklarını da oku . . . Hep oku . . .

Köylüoğlu

YOĞURT

Süt, mevcut bulunduğu yağ, kazein, şeker, ve emlâhai kimyeviyeden dolayı tam bir gıdadır. Süt istihsal edilen hayvanın nevine, istihsal zaman ve mevkiine göre yalnız bulunduğu şekilde kullanılmayıp, muhtelif şekillerde ya doğrudan doğruya kendi kendine tahammur veyahutta evsaf ve faaliyeti malûm bir takım ufak uzviyetlerin tesirine maruz bırakarak ekşilendirmek suretile kullanılır.

Bu şekil ekşilendirilmiş süt nümuneleri diyebilirim ki her millette muhtelif şekillerdedir. Türklerin de yoğurt namı verdikleri şekil yapılışındaki kolaylık ve bilhassa müvellitleri hakkında elde edilen malûmat ve bu malumattan istifade ederek meydana getirilen saf kültürü dolayisile avrupalılarca da kıymeti takdir edilen ve bu gün bütün dünyada lezzet ve iştiha ile yenen bir gıda olmuştur.

Yuğurtun bu kadar rağbet görmesi yalnız yenildiği zamanki lezzeti olmayıp kendisinde mevcut bulunan hassai kimyeviye dolayisile Vitaminlerin cihazı hazmi üzerinde yaptığı te'sirlerinden ileri gelmektedir.

Sütün yuğurt haline inkilâbı sıcak muhittedir, bu herkesçe malûmdur, buradan anlaşılıyor-ki yuğurt bakterileri sıcağı severler ve bunun içindir ki sıcağı seven yuğurt bakterileri cıhazı hazmiye girdikleri zaman derhal tekessür ederek emadaki tefessühe mani olurlar, buradan da anlaşılıyor ki yuğurdun en mühim hassalarından birisi de bağırsaklardaki tefessühe mani olması oluyor.

Buralarını göz önüne alarak bir az mübalagalı olsa bile dedelerimizin, göçebe halinde yaşayan ve gıdalarını sütten alan ahalinin Avrupalılara ve bizlere nazaran hayatlarının daha uzun, sıhatlarının daha iyi olması (her ne kadar temiz hava ve güneş dahil ise de) bunların arasında muhim bir mevki tutan sebep süt ve yuğurt yemeleridir.

Bir çok entani hastalıklar geştikten sonra yuğurt yenildiği takdirde kısa bir müddet geçtiğinde basil ifrağının nihayet bulduğu görülmüştür.

Yapılan tetkikata nazaran bazı gıdalarda mevcut mevadı proteiniye tam zülal evsafı fizyolojiyesini haiz olmadığından lakto albomin gibi bazı cevahirin yardımı olmadıkça tam temessül kabiliyeti göstermiyorlar. Meselâ yapılan bir hamur işine yuğurt ilâve edildiği zemanki temsil kabiliyeti ile ilâve edilmiyerek yapılan bir hamur işi temsil kabiliyeti arasında çok fark görülmüştür.

Hulûsa olarak diyebiliriz ki : Her gün yuğurt yiyen bir şahsın mukavemeti hariciyesi gayet ziyadedir.

Yuğurtun en eyisi koyun sütü ile yapılanıdır, iyi bir yuğurt yapmak için de sütü teksif etmek lâzımdır ki bu da ancak hususî olarak yapılan yuğurtlarda kabildir. Çarşılarda yapılan yuğurtlar bu şerait dahilinde yapılmadık-

larından bu yuğurtlarda aranılan evsaf ve lezzet bulunmaz.

Bira, Şarap felç ve nikris getirir[x]
Rakı ise yüzü gözü şişirir
Porter; kana kıvamverir bitirir
Şampanya bacaklara raşe verir
Etme rağbet çay temkini giderir
Kahve gözün ferlerini kemirir
« Süt içenler kuvvet bulur semirir.[•]

K. T. E.

x Hocam Cevat Mazhar Beyden

Biz ve Kurtuluş

Dayı, ben muallimim, vazifem mektepteki çocukları okutmak. Bunu yapmakla vazifem tam oldu mu sanırsın ? Hayır, olmadı Eğer mektebin dışında da milletle oğraşır , ona yeri birşeyler dilim döndüğü kadar anlatmaya çabalar, elimin yettiği kadar da Böyle gazeteler ve kitaplarla milletimizi uyandırmaya çalışırsam vazifemi yapmış olurum. Demek vazife, yalnız para almak için hükûmetin verdiği işi yapmak değilmiş. Vazife, memleketi uyandırmak için insanın yaptığı kadar değil, yapabileceği kadar bütün kuvvetile çalışması demektir. Bu gün Türkiyemizde yalnız muallimin değil, her aklı erenin milletdaşını uyandırmak için çalışmak vazifesidir. Sen vazifeni yaparsan. arkadaşın yapmazsa, sen de vazifeni yapmamış demeksin .. Bu memlekette yaşayan her Türkün vazifesi , namuskârane çalışmak ve doğru olmak değildir; namuskâr ve doğru olmayanı da doğru yola getirmeye çalışmaktır. Demek ki iyi Türk, yalnız doğru olan değil doğru olmayanı da doğru yola getiren temiz yürekli adamdır.

Bu memleket ve biz çok acılar gördük. Arık toprağımız ve kızlarımız namertlerin ayağı altında kaldı. Nihayet Gazimiz ve millet hep birlik oldu, düşmanı memleketten kovdu. Şimdi vazifemiz, acılar gören, yaraları hâlâ kapanmayan bu memleketi şenlendirmektir. Bunun için senin umudunu ve çalışma heveslerini kıran munafıklara kulak asmayarak evini, köyünü, köyünde ye memleketinde yaşayan milletdaşlarını severek en çabuk bir zaman içinde gözünü açacaksın, çalışacaksın.

Kimseyi kıskanma! Düşeni kaldır ! Yükselenin daha yükselmesini dile ! Yükselenin senin milletinden olduğunu unutma ! Ben sen , yani demek isterim ki bizim zenginleşmemiz , yükselmemiz milletin yükselmesi ve kuvvetlenmesi demektir. Kıskançlık acizlikten olur. Ve kıskanç , milletini sevmeyen kötü adamdır. Mert ve kuvvetli adam-

san kıskanmayacaksın. Memleketinin köyünün nizamlarına Allah gibi tapacaksın ; senin iyiliğinden , senin feraha erip yüzünün gülmesinden başka bir şey düşünmeyen hükümetimizin başındaki büyük adamlara inanıp çalışarak , çalıştıracaksın ; okuyacak ve okutacaksın .

Ve gene kısa olan insanın ömründe neden kötü olmak lâzım olsun diye kendine soracak ve her türlü fenalıktan kaçacaksın. Milletdaşın için elinben gelen her türlü iyiliği yapıp sevgi ve dost kazanacaksın. Uyanarak çalışkanlığın , kazancını arttıracak, sevgi ve dostluk birliği seni kuvvetlendirecek , düşmanların hudutlarının kapısında korku ile içeriye bakacak ve sen de alçakça senden korkan düşmana emniyetle güleceksin.

İşte bu gülüş , kurtuluştur.

E. K.

Köylüye hürmet, gençliğe öğüt böyle mi olur ?.

8 - 11 - 33 tarihli Son Posta gazetesinin gönül işleri sütununda şöyle bir mektup gördüm : (... Beni sevenlerden ikisi de köylü kızı. Güzel , bana düşkün. Lâkin evlenme cihetine gelince noksan buluyorum onları .) Bu mektuba Hanım teyze şöyle cevap veriyor (Köylü kızı almayınız. Bu kız sizi doyurmaz. Kendinize hizmetçi aramıyorsunuz zannederim.)

Şu sorulan su'vale, verilen cevaba bakın Allah aşkına!.. Hiç bir millet, köylüsüne, bu kadar hakaret etmemiş , onu bu derece zavallılaştırmamıştır. Avrupalılar milyonlar harcayarak köy kızlarını en ki bar aile çocuklarile evlendirme yolunda filimler yaparken, köy kızlarını hizmetçi gözile gören ve münevver gençliğe bunlarla evlenmemelerini tavsiye eden bu kör ve nankör gazeteciye söyleyecek bir söz bulamıyorum. Daha doğrusu küfür etmeği köycülük faziletine yakıştıramıyorum, onun utanacağı yerde ben utanıyorum.

Demek ki, şehirli münevverler masum köy kızlarını geçici zevklerini körletmek için sevecekler, o ilâhî cevheri emecekler, sonra da kirli bir paçavra gibi sürüm sürüm süründürecek, gerize atıverecekler... Buda münevver zümrenin köylüye lütfettiği bir menfaat ve kadirşinaslık dersi olacak, öyle mi gazeteci dayı öylemi? Köylüye hürmet , gençliğe öğüt böyle mi?!..

V.

Edebî :

İktibaslar:

Saban İzleri

Türk köylüsüne

Ey çiftçi sabanı bırakma elden
Bir kalemdir o sivri demir.
İnan ki güzeldir o her güzelden
Toprağın altını üstüne çevir.

Gür sesli ormanlar, çağlıyan sular
Sen saban sürerken hep inildiyor.
Ümitle karışık hazin duygular
Çok defa seni de mahzun ediyor.

Bu engin sahrâda geçen hayatın
Sanırım o coşkun kalbini sıkmaz
En aziz dostundur öküzün, atın
Güneşin altında gez bütün bir yaz.

Şu siyah zemine çizdiğin izler
Baharda bir yeşil cennet olacak
Bu toprak sayısız define gizler
sen bil ki köyüne bağlısın ancak

Tarlada çalış sen böylü bir kaç ay
Sonra yap kızına oğluna düğün
Dilerim görünsün sana bir saray
Üç harap çatıdan ibaret köyün.

Baslığın bu toprak sanma nekestir
Orada canlanır nice emeller
Ey çiftçi inan ki çok mukaddestir
Toprakla uğraşan hasırlıeller..

E. R.

Alpullu'da İstanbul—Trakya Şeker ve İspirto Fabrikası Müdürü

Ali Şefik Bey

Cümhuriyetin 10 ncu yıl dönümü şenliklerinde on senelik iktisadi atılışları izah ediyor

Traky'da :

Bir Şehir doğuyor

Vatanın aziz ve mukaddes timsali ve milletin en değerli reis ve rehberi Gazi Mustafa Kemâl Hazretleri Cumhuriyetin 10 uncu yıl dönümü merasiminde söylediği nutkun bir noktasında :

" Bahtiyarım ki İstiklâl mücadedelesine başladığımız tarihten bu güne kadar söylediklerimin hiç biri beni tekzip etmedi ,,

diyorlardı.

Canlı ve müspet işleri anlatmak için söylenecek sözler daima kısa ve daima keskin olur . Bunun içindir ki on yıllık Cumhuriyet idaresinin memlekete dağıttığı eyilikleri sayanlar ve sıralayanlar sözlerini yorulmadan, korkmadan ve kızarmadan söylediler, alınlarını bütün bir cihana karşı geniş geniş açarak söylediler ve haykırdılar.

Türk Milletini halâ Balkan harbinden evvelki karışık millet halinde farzeden Bulgar

Alpullu Şeker Fabrikasında çalışan vatandaşlarımızdan bir gurup

Cumhuriyetin 10 ncı yıl dönümünü kutluluyorlar

komşularımızın kendî aralarında Trakya' ya sahip çıkmak isteyen manasız bir teşekkülleri vardır. (Trakya komitesi) adını taşıyan bu teşekkülü bugünkü Bulgar hükûmeti de pek âlâ himaye tmektedir. Bunların haftadan haftaya çıkardıkları (Trakya) isimli gazete, hemen her vâkit buldukça, Trakya'yı diline ve kalemine dolayarak Trakya'nın iktisadî ve ziraî vaziyetinin bozuk olduğunu, bunu düzeltmek için Trakya'ya muhtariyet vermekten başka çare bulunmadığını söyler dururlar. Muhtariyet istemek ve şayet verirlerse böyle bir yoldan yürüyerek büyük bir Bulgaristan'a temel atmağa çalışmak Bulgarların rüyası haline girmiştir. Bunun cezasını her zaman ve her yerde muntazaman çeker dururlar da yine uslanmazlar. Meselâ Dobruca'da Bulgar mektepleri kapanır, hattâ Bulgarca konuşmaları yasak edilir, uslanmazlar; Yunanistan'da ayni vaziyet ve şeraitle karşılaşırlar yine uslanmazlar, Yoğuslâvya'da kiliselerinin bile çanlarına ot tıkadıklarını görürler de yine uslaemazlar ve ibret almazlar.

Trakya'daki iktisadî ve ziraî vaziyetimizin ne sağlam temellere dayandığını ve bu temeller üstünde varlığını bütün bir âleme tanıttıracak olan iktisadî ve ziraî teşebbüslerimizin nasıl bir neticeye varacağını, çok geçmeden, Bulgarlar da anlayacaklardır. Cumhuriyet idaresi - dahilî ve haricî bin bir işle boğuştuğu halde - on yıl içinde dilber Trakyamıza en küçük eserini verdi. Bir eser ki bütün cihanın açlık ve iktisadî

buhran belâsı çektiği şu en müşkül yıllarda bile sadece bir kaza merkezimiz olan uzun köprü çiftçilerine bu yıl (bir buçuk milyon Lira) para kazandırmıştır.

Cümhuriyet idaresinin Trakya'nın orta yerine kurduğu medenî bir abide, yani Alpullu şeker fabrikası karşısında Bulgarların ne düşündüklerini bilmem. Ancak şunu çok iyi biliyorum ki :

1- Bu yıl Trakya'da 132000 dönümlük araziye pancar ekilmiştir. On yıl evvel bu arazinin ancak yedide biri sürulüyordu ve bunlar da yalnız zahire ve hububat yetiştiriliyordu.

2 — On yıl evelisine gelinceye kadar şeker **için** el memleketlerine çıkardiğımız paranın yekûnu beher yıl başında 15,964,000 lira idi. Harice çıkıp ta bize kurşun, tayyare, bomba, ve zehirli gaz halinde savrulan bu paralarımız ine ine nihayet 5 milyon liraya indi, derken Uşak'ta açılan şeker fabrikasının piyasalarımıza mal yetiştirmeğe başlamasiyle 3 milyona indi, bugün sevinerek haber alıyoruz ki Eskişehı'rle Turhal'daki fabrikalar da işlemeye başlamıştır. Şu halde bir yıl sonra kendi çıkardığımız şekerle geçinecek ve şeker için başka memleketlere para,vermeyeceğiz. Alpullu'daki şeker fabrikasında binbeşyüze yakın Türk çalışıyor. Bunların içinde hüner ve marifet görerek yetişen ve yeni açılan fabrikalara âmir, memur ve ustabaşı olarak gönderilen gençler de var. Alpullu' da asrî ve medenî yep yeni bir şehir doğuyor; bu doğan şehrin ışığı ve sıcaklığı Trakya'nın her köşesine dal budak salıyor.

Cumhuriyetin 10 uncu yıl dönümü münasebetiyle Alpullu'da yapılan şenlikler ve bu şenliklerin başlangıç] merasiminde söz söyleyen fabrikanın nurlu ve mefkûreci müdürü Şefik beyin tok sözleri -ulu başbuğun ifadesiyle - Türk'e (ne mutlu bana ki Türk'üm)dedirmeli, Türk'ü sevmeyenlerin de gözlerini kamaştırmalıdır.]

***

Benim köşem

Neydik ne olduk ?

Neymiş O günler ... Ne Me'murumemura , nemuallimi muallime, ne başı başa benzermiş. Askeri cepheden kaçar, Jandarması köyü soyarmış. Hocaları kıpkızıl cahilmiş adını yazmasını bilmeyenlerden paşa, bir torba samanı iki öküze taksim etmesini bilmeyenlerden Vali, nazır varmış. öyleya. Balıklara para atan, dıvarlara üşümesin diye kürk geydiren padişahların böyle olur paşası âlem, koşa, koşa medeniyet yolunda ilerler, geceyi gündüze katup çalışırken onlar, miskin, miskin, uyuşuk, uyuşuk otururlarmış her yeniliğe gâvur icadı derler kabul etmezlermiş.

Öyleya!.. ateş arabası gâvur icadı allah ayak vermiş o dururken ona binmek günah..

Çakmak taşı dururken kibrit kullanmak, Çira dururken gaz yakmak ayıp.. Toplar, tüfekler, tayyarelerde öyle .. Amma düşman gelmiş. Topu tüfeği çevirmiş yakup kavuruyormuş. Varsın gelsin, onlar gâvur icadı. Üç kulhüvallahi bir Elham oku. Üfle. Küffar hâk ile yeksan olur.

Amma duşmanlar üfürük, kulhüvallahi dinlememiş : Sınırlar daralmış, memleketler çiğnenmiş. En güzel yerler elimizden gitmiş âlem, o âlem gidiş o gidiş evlere nazardeğmesin diye mavi boncuk sarmısak, Papuç takarlar; Yanmasın deye (yahafız) yazarlarmış.

Öyleya işin kolayı dururken. Neden sigortaya bir sürü para vermeli .. Fakat yangın yahafızı görmemiş yakmış kavurmuş.

Memlekette salgın hastalıklar kol gezer bataklıklarda eşek arısı kadar sivrisinekler meccanen sıtma dağıtırken; hukûmet eli, kolu bağlı seyredermiş.

Sıtmaya tütsü, ince hastalığa muska, firengiye karınca duası en mühim devalardanmış fakat insafsız hastalıklar tütsü, muska dinlememiş. Yüzbin-

lerce insan öldürmüş, binlerce ocak söndürmuş.

Temizlik imanın şartlarındanken sokakları evleri pislik götürmüş.

Pire (it) te bit (yiğitte) bulunur diye piš, miskin düzmeler yapan varmış ..

Hulâsa ağalar bir taraftan muhareler bir taraftan salgın, Bir taraftan yangın. Bu milleti kısmış kavurmuş senelerce padişahlık devrinin o kötü idaresini İstanbulun yangını, Anadolunun salgını Rumelinin bozgonu deye ona oğursuz kelemeydi tekerlendide hiçkimse bu derde bir deva bu oğursuzluğa bir deva bir çare aramadı..

Salgın büyüdü. Yangın büyüdü. Bozgun büyüdü. elimizde son kalanlarda gidiyordu. ölüyorduk.

Bu Büyük Türk çocuğu çıktı.. Bizi kurtardı.

O bütün dünyanın ismini saygıyla andığı büyük Gazidir.

Onun büyülü gözleri bu topraklara çevrildi çevrileli. Onun sihirli eli bu toprağa değdi değeli.

Anadolu salgınından. Rumeli bozgundan. İstanbul yangından kurtuldu.

Hasta Adam deye ölmesi mirası beklenen Türkiyayı ölümden kurtaran Türkeline kimsenin bükemediğş kuvveti veren o eli bütün dünyaya öptüren büyük Türk çocuğunun etrafına toplanınız : o ne derse yapınız. Nereyi gösterirse gidiniz. Çünkü onun her dediği oldu.. onun her gösterdiyol doğru çıktı. Her zaman toplu her zaman beraber... Oldukçe her iş olur.. çünkü toplu akan su .. Değirmende çevirir.. Tarlada sular yangın da söndürür. düşmanda boğar.

Atmaca

Küçük Hikâye:

Vitrinler

Bir camekânın önünde durmuş , bakıyordum: Beyaz mermer heykeller, renkli vazolar ve bir köşede de pırıl pırıl yanıp tutuşan gerdanlıklar , bilezikler ve saire vardı.

Bunların arasında birdenbire küçük sarışın bir baş , bir gölge gibi belirdi ve gülümsedi.

Döndüm; o hâlâ bakıyordu ... Dalgın bakışlarında tatlı bir rüyada gülümseyen bir cocuk masumiyeti vardı ...

— Ne düşüyor , bu küçük ve sarışın başın içinde neler oluyordu ?.

Bu suali belki yüzlerce defa kendi kendime sordum.

Üç ay sonra bir tesadüf beni sonunda yüz yüze , göz göze getirdi .. Aman yarabbi : o ne şıklık , o ne değişiklik .. Yanında her halde babası , kardeşi veya kocası olmıyan geçkin bir de erkek yürüyordu . Genç kızın , ağır mantosu içinde düzgün endamını dalgalandıra, dalgalandıra öyle bir yürüyüşü , öyle bir kıvrılışı vardı ki...

onu ancak gözlerinden tanıyabildim. Çünkü, bakışları da dahil olmak üzere yürüyüşü, giyinişi , her şeyi değişmişti

Bana göz ucuyla bakarak dudak büktü ve yanındaki erkeğin koluna biraz daha yaslanarak şen ve şuh yürüyüp geçti ..

Kalabalığa karışarak gözden kaybolan müstakbel sokak kadınının arkasından baka kalmıştım. Yumruklarımı sıkarak ona ilk

Cumhuriyet devrinde Türk Sporu

Saltanatın can çekiştiği günlerde kafayı işleyemeyen mektepler vucudu da ihmal etmişti. kafası felce oğratılmış millet bir spor hareketi yapmak istidadını gösteremiyordu.

(Sağlam vucutta sağlam kafa bulnur) düsturu saltanat rejimine aykırı gelen bir işti.

O zaman mekteplerin canbazhaneden farkı yoktu. Alman metuduna göre (vucudun tek uzvunu işletmek) talebe ağır güllelerle demirde (Parelel), cambaz numaraları gösterirdi. ufkî demirde fırıl, fırıl dönen, türlü marifetler yapan bir vucut spor örneği idi · felce uğratan bu kabil hareketler o devrin spor icapları idi.

Meşrutiyetin iylânı sporda şuursuz bir yenilik yaptı. İsveç sporu kabul edildi. Uzun seneler - saltanatın lâğvine kadar —alınan neticelerden— bu sistemin yalnız nazari kısımlarının kabul edildiği görülmüştür. Sporun bu devresi Türk gençliğini beceriksiz, ümitsiz, kendi kendine iş yapmaktan çok uzak vasıflarla yetişiyordu.

Dünün sporu ferdi fert için yetiştiren bir canbazlıktı.

Bu günün sporu ferdi cemiyeti için yetiştirmekte ona izzeti nefs, gurur, haysiyet, şeref dersleri vermektedir

Dün spor bir gösterişti. Bugün caka ve fiyakadan uzak bir teknik işidir.

Edirnede bir kaç panayırda ve eğlencede güreş ve koşu gibi halk sporları yer bulmaktadır. vücuda yüksek kazançlar veren bu şekil sporlardan başka bütün milletlerce kabul edilmiş (futbol, voleybol; basketbol ve saire). spor hareketleri mekteplilerin yardımiyle ilerlemektedir.

Kurtuluştan sonra Edirne sporu mektep ve harici spor kulüpleri ile yüksek dereceler göstermiştir. bir zamanlar Türkiye birinciliklerinde finale kalan Edirne, son senelerde umumî alâkasızlık yüzünden pek sönük dereceye düşmüştü. Halkevinin spor şubesi bu durgunluğa bir kamçı te'siri göstermişti. Halkevinin yüksek yardımı gençlik arasında şükranla karşılanmaktadır.

Şu hale nazaran Edirne sporu yine çığırına girmiş, her gün hamlelerini arttırmaktadır.

Gönül

---

rastladığım vitrine koşmak ve camekânı parça parça etmek istedim.

Çünkü biliyordum ki, o küçük, sarışın başlı kız, orada kendinden geçmiş; güzel olmak güzel görünmek emeliyle masumiyetini parçalayan ilk hissi, sarışın başının içinde azgın ihtiraz fırtınalarını orada kudurtmuş ve nihayet .. onu. bu yola sürüklemisti...

Şimdi ne zaman süs, ziynet teşhir eden bir vitrin önünden geçsem, içimde gayriihtiyarî kırmak, parçalamak arzusunu duyar ve bu hissimi zorla yenerim..

K. O.

TÜRKOĞLUNA

Alnındaki nedir döğüş kanı mı ?
Ko kan olsun ırz karası olmasın.
Hayat için yumrukların katı mı?
sürgit gerilerde derdin olmasın.

Elindeki saata bak işliyor
Bu gecemiz dünküsünden zorludur
Hangi belâ Türk gencini korkutur?
Bak milletin senden emek bekliyor.

Ko düşmanlar sana hendek kazsınlar,
Her sokaktan bir kudurmuş kelp gibi:
Atılsınlar, yanağını yarsınlar,
Taşa tutsun, hırpalasınlar seni

Unutma ki sen bir Türk'sün kanında
(Kızıl Buğa) nın (Oğuz) un ruhu var
En zorlu gün unutma ki ardından
Seni öz kul tanıyan bir tanrı var

O tanrının sesi diyor Türk oğlu!
- Hak kuvveti kaynaşıyor kolunda -
Geçe kalma, çünkü yolun korkulu
Davran, durma şu kavgalar yolunda.

Çetin

Köy kanunumuz

I

Köy: kasaba; şehir nedir?

Eskiden insanlar bir yerde oturmazlardı. Bazan bir dere kenarında konaklarlar; deredeki balıkları tutarak çiy çiy yerlerdi. Bazan da avladıkları av etlerini yine çiy olarak yerler; etraflarındaki ağaçların meyvaları ile geçinirlerdi. Bu insanlar için bellibaşlı bir yer yoktu. Tıpkı göçebe gibi su başından ovaya; ovadan yaylaya göçerlerdi.

Ateşi keşfeden insan bu göçebe hayata nihayet verdi. Yanan ocağını söndürmemeğe, onun etrafını düzeltmeğe; korumağa; süslemeğe başladı. Eskiden erkeklerle beraber savaşa giden kadın artık ocağın başına geçerek obasının düzenini kurmağa koyuldu. Bu suretle ilk insan toplulukları; ilk insan birlikleri meydana geldi.

Bu insan topluluklarından; bu insan birliklerinden bu günkü milletler; memleketler; şehirler; kasabalar ve köyler meydana geldi.

Hükûmetimiz, aşağı yukarı, on sene evvel bir kanun yaparak köyün; kasabanın; şehrin ne demek olduğunu bize öğretti ve buralarda yaşayan insanların vazifelerini gösterdi.

Bu kanuna nazaran içinde iki bin candan az insan yaşayan yurtlara (köy) denir.

Bir toprak parçasının köy sayıla bilmesi için kanun şartlar koşmuştur. Bu şartlara göre bir toprak parçasının köy sayılabilmesi için cami; mektep; otlak; yayla ve bataklık gibi orta malları, yani herkesin malı; milletin; köylünün malı bulunması lâzımdır. cami; mektep; otlak, yayla ve bataklık gibi hepimizin malları olan bu yerler yanında toplu veya dağınık bir halde bahçe; tarla ve ya evleriyle birlikte insanların bulunması lâzımdır. İşte yukarıda saydığımız şeylerle beraber bu insanların mevcudu iki bin canı geçmezse böyle bir yurda köy denir..

Köylü bir memleketin özüdür. Eskiden köylünün; köyün hiç bir kıymeti yoktu. Bu yalnız bizim memleketimizde değil bütün dünyada böyle idi. Fransa'da köylünün bir esirden; bir hayvandan hiç bir farkı yoktu. Krallar; Asilzadeler; papaslar rahat ve huzur içinde yaşarlarken köylüler aç ve susuz; çamur gibi ekmek yerlerdi. Köylünün toprağı yoktu. Bir ecir halinde papasın; kıralın, asılzadanin esiri; kölesi idi. Hiç kimse köylü ile düşüp kalkmak istemezdi. Bu hâl Rusya'da da böyle idi. Bütün askerliği yapan; memleketin cefasına tahammül eden köylü idi. Rus köylüsüne Mojik derlerdi. Mojık demek köpek demekti. Bir insana köpek yerine mojik derlerdi. Aynı hal bizde de vardı. Bir insan bir adamı azarlıyacağı zaman «Hödük, kaba köylü» derlerdi. İstanbul çocukları askerlik yapmazken Türk köylüsü Yemen çöllerinde kızgın kumlar arasında boğulur; Balkanlarda; Kafkaslarda donardı. Hiç kimse Türk köylüsü ile alâkadar olmaz, hiç kimse ona ehemmiyet vermezdi. Âşar denilen bir belâ Türk köylüsünü bir ejderha gibi yer, bitirirdi.

Bugün teşkiylâtı esasiye namını verdiğimiz ana kanunu; umumî ve hususî kanunlar Türk köylüsüne lâyık olan yerini vermiştir.

— Bitmedi —

S. R.

Büyük savaşın hatıralarından

İNCE ÇİNAR

Köylüler.. Yağız yüzlü ihtiyarlardan altın gözlü çocuklara kadar herkes toplanmış. hepsinin yüzünde büyük korkunun heyecanı var gibi idi ....

Kalın damarların heybetli bir yılan gibi sardığı bir iki çıplak kol, günün son kızıllığında büsbütün kızarmış, görenleri muhakkak hayrete kaptırıyordu ..

Yaklaştım.. Bal renkli gözlerini ulu bir çinara dikmiş genç bir köylüye fısıldadım:

— Köylüm, dedim, olan şeylerden bana anlatır mısın ?

Hayret edilecek bütün hadiseler benmişim gibi istifham dolu gözlerini yan çevirdi :

— Ağam, dedi, ince çinarı görmiyor musun ?

Titreyerek görmüş ve geçirmiş ihtiyara ağırca döndüm.. Bal gözlü köylüm cehaletime acımış olacak ki elini omuzumda gezdirdi.. Dudakları titriyordu.

— Ağam, dedi, " ona İnce çinar,, deriz biz.. Dudakları titriyordu.. Büyük savaşta düşmanlar köyümüzde kanlı düğün üstüne düğün yaparlardı .. Biz, delikanlılar savaş meydanlarına koşuştuk.. yaşlı babalarımızı evde bıraktık .. Razı olmadılar ama geride kalanlar vardı.. Uzatmayalım askerlerimizin savaş salahları azdı. Bir gece düşmanlarımız köyümüzde o kadar düğün etmişler, o kadar rakıye yer vermişler ki hepisi uykuya dalmış .. Köylülür bundan çok sevinmişler.. Çünkü o gece büyük, küçük - çocuk , senin anlayacağın - mavzer kaldırabilen anbarlardan bir çok silâhlar getirmişler...

Silâhları askerlerimize götürmek imkânsızmış.. Öyle ama hiç olmazsa düşmanlar silâhtan bir az zaiflayacaklardı ya.

Evler.. samanlık , tarlalar her zaman arandığı için köylüler o gece düşünmüşler , taşınmışlar nihayet Hasan ağa söz almış :

İnce çinar bize yardım edebilir..

Arkadaşları :

— Nasıl ?.. Nasıl ?..

diye sorunca ,

Hasan ağa :

— İçinde bir kovuk açarız.. silâhları içine doldurur, deliğin ağzını görülmeyecek şekilde kaparız ..

Arkadaşları :

— Yaşa be ağa... demişler.. ve o gece dedikleri olmuş ...

Sabahleyin düşmanlarımız işin farkına varmışlar .. Aramadıkları yer bir İnce çinar kalmış .. Sonra kuduzlar köyümüzü bize bıraktıktan sonra silâhları çıkardık .. Hükûmetimize verdik ...

Gün geçtikçe İnce çinar kurumaya başladı.. ve işte bu gün bir odun yığınından farksızdır .. Simdi onu da vereceğiz.. Son eyiliği , artıklariyle kimsesizleri ısıtmış olacak..

M. A.

Balı sınırı çocuklarına şuurlu heyecanlar içiren kaynak:
Edirne C. H. F. ve Halkevi binası

Misafirlerimiz..

Edirne'nin kurtuluşunun on birinci yıl dönümü münasebetiyle şehirde yapılacak olan bayram şenliklerine iştirâk etmek üzere Ankara ve İstanbuldan bir çok kıymetli misafirlerimiz gelmişlerdir.

Dün ve evvelki gün Edirne'mizi şereflendirenler üçüncü kolordu kumandanı Şükrü nâilî, 61 inci fırka kumandanı Basri, mevkii müstahkem kumandanı Fuat ve süvari fırkası kumandanı Âkif Paşalar Hazaratiyle Denizli meb'usu Mazhar Müfit, Tekirdağ meb'usu Cemil, Denizli meb'uşu Necip Ali, Urfa meb'usu Behçet, Sinop meb'usu Recep Zühtü, Muş meb'usu Hasan Reşit, İstanbul meb'usu Dr. Hakkı Şinasi Paşa, Siirt meb'usu Mahmut, Erzurum meb'usu Aziz, Kırklareli meb'usu Şevket, Ankara meb'usu Eşref, Tekirdağ meb'usu Celâl Nuri, İstanbul meb'usu Hamdi, İzmir meb'usu Rahmi, Mardin meb'usu Ali Rıza, Ankara meb'usu Akagündüz, Kocaeli meb'usu Ali, İzmir meb'usu Husnü, İstanbul meb'usu Yaşar, Tekirdağ meb'usu Mahmut Rasim, meb'uslarımız Şeref, Şakir, Faik ve Hasan Hayri Beylerle Halk fırkası İstanbul idare heyeti reisi Cevdet Kerim, üçüncü kolordu erkânı harbiye reisi Âsım, 61 nci fırka erkânı harbiye reisi Saim, İzmit Belediye reisi Kemâl, Erenköy Kız Lisesi Müdürü Mahir, Kabataş Lisesi Müdürü Nuri, Kırklareli, Tekirdağ, Uzunköprü ve Keşan Belediye reisleri ve kaymakamları Beylerdir.

6 Ok, bu mes'ut günlerde Edirnemizi şereflendiren kıymetli misafirlerimize (Hoş geldiniz!.) der.

Memleket ve dünya haberleri :

Adapazarı'nda

Bir köyde Pota Fabrikası açıldı

Alaağaç köyünde yeni bir Pota Fabrikası açılmıştır. Bu fabrikada işlenecek olan mâden ayni köyden temin edilmektedir. İmal ettiği potalar şayanı dikkat bir faikiyeti haizdir. Civarda bu şekilde kullanılmıya elverişli bir çok mâdenler mevcut bulunduğu için mümkün olduğu kadar sür'atle istifade edilmesine çalışılacaktır.

Bir tayyare filomuz Atina'ya gidecek

Martın yirmi beşinde Yunan Cümhuriyeti, onuncu senei devriyesini idrak edecektir. Atina'da yapılacak merasime dokuz tayyareden mürekkep bir Türk tayyare filosunun iştirâk edeceği haber alınmıştır.

Dinar'lı Mehmet pehlivan

Fransa'nın en iyi güreşçilerinden birini 14 dakikada sırtını yere getirerek mağlûp etti ve çok alkışlandı.

Romanya'dan Türk muhacirler geliyor

Dobriç kazasının «Nasrattin» köyünden 24 muhacir Türk ailesi Varna'ya gelmiştir. Bunlar Türkiye'de Çorlu havalisinde yerleşeceklerdir.

Gizli âyin yapanlar yakalandı

Nazilli'nin İsabeyli köyünde gizli bir evde dervişlik âyini yapan altı kişi yakalanmıştır. Tekke haline getirilen ev kapatılmış ve yakalanan dervişler de Adliyeye verilmişlerdir.

Sahibi — Akıncı oğlu İbrahim
Umumî neşriyat müdürü - Mehmet Behçeet
Edirne Vilâyet matbaasında basılmıştır

Âbone Bedeli :

Yıllığı : 100 Kuruştur.

TANESİ : 5 Kuruş

Edirne Vilâyet matbaasında basılmıştır